

ПЕРЕКОНАННЯ, ЯК МЕТОД ПРОФІЛАКТИКИ СЛУЖБОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Олексій Васильович КОРНЄВ,

*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
Національного наукового центру «Інститут
судових експертиз ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса»,
Міністерство юстиції України
<https://orcid.org/0009-0002-3170-7618>*

У адміністративно-правовій галузі, в цілому, і в межах окремих її сфер та інститутів, зокрема таких як профілактика, традиційно виокремлюють два загальні методи впливу на учасників суспільних відносин – це переконання і примус. Втім, більшість науковців цілком справедливо підкреслюють, що в умовах сьогодення саме переконання є найбільш ефективним методом профілактики правопорушень. Так, З.Р. Кісіль і Р. В. Кісіль, висвітлюючи профілактичну діяльність правоохоронних органів, відмічають, що саме переконання є одним із головних методів адміністративної діяльності цих органів, спрямованої зокрема на протидію правопорушенням. Переконання, зазначають адміністративісти має на меті: а) виховання у громадян внутрішньої потреби і стійкої звички правомірної поведінки; б) попередження протиправних вчинків; в) позитивний соціально-реадаптаційний вплив на правопорушників. Необхідність досягнення вказаних цілей передбачає використання різних норм переконання, системи заходів впливу на свідомість і поведінку громадян [1]. Н.В. Машніцька також називає переконання головним методом адміністративної діяльності, який на її думку, можна розглядати як вплив на правосвідомість громадян, що здійснюється шляхом проведення заходів виховного, заохочувального, роз'яснювального та іншого характеру, з метою переконування громадян в обґрунтованості, доцільності та необхідності добровільного та сумлінного додержання встановлених державою норм і правил, а також заходів, що проводяться органами влади, з метою реалізації державної політики у сфері охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, запобігання та протидії правопорушенням [2, с.209]. С. Г. Голубов, О. Д. Гринь стверджують, що метод переконання є визначальним методом щодо попередження вчинення правопорушень. При цьому, зазначає С. Г. Голубов, переконання становить комплекс виховних, роз'яснювальних та заохочувальних засобів, які здійснюються з метою підвищення організованості, дисципліни громадян, добровільного виконання ними законів. Саме переконання формує правосвідомість, внутрішню готовність до прийняття й виконання загальнообов'язкових правил [3, с. 238; 4, с.19]. На думку І. Козачук переконання позиції адміністративного права являє собою різновид адміністративного методу забезпечення уповноваженими державними органами належного стану справ у певній сфері суспільних відносин

шляхом застосування системи заходів впливу виховного та заохочувального характеру на свідомість і поведінку суб'єктів цих правовідносин з метою формування у них звички добровільного і обов'язкового виконання вимог законів та інших правових норм, що діють у вказаній сфері [5, с.127]. В. В. Галунько та ін. вважають, що переконання полягає в попередженні правопорушень за допомогою впливу на свідомість і поведінку людей, у результаті чого ті свідомо дотримуються правових норм [6, с.546]. Переконання, доводять правник, слід розглядати як систему заходів правового і неправового (тобто організаційного) характеру, що виявляється у застосуванні державними органами роз'яснювальних, виховних та заохочувальних методів, спрямованих на формування у громадян свідомої звички, спрямованої на додержання правових вимог (розумінні чіткого виконання законів), а також почуття недопустимості їх порушення, що являє собою необхідну умову успішної побудови правової, демократичної держави [7, с. 289-290]. В. А. Бортник пропонує розуміти під переконанням систему заходів правового й неправового характеру, які проводять державні та громадські органи, що виявляється у здійсненні виховних, роз'яснювальних і заохочувальних методів, спрямованих на формування у громадян розуміння необхідності чіткого виконання законів та інших актів [8, с.58].

Отже, переконання, як метод профілактики службових правопорушень у професійній діяльності працівників судово-експертних установ України являє собою набір (або сукупність) прийомів і способів непримусового впливу на свідомість цих працівників з метою формування у ній ґрунтовних життєвих настанов і переконань у необхідності та доцільності правомірної, дисциплінованої, відповідальної поведінки. Основою переконання є норми та принципи права і моралі, які реалізуються у межах правових і організаційних заходів, виховних, роз'яснювальних, освітніх, поляризаційних та інших заходів. Основними прийомами переконання є:

- інформування, тобто доведення до відома працівників судово-експертних установ певних відомостей, покликаний зміцнити їх правову свідомість, правову і професійну культуру, а також відповідним чином зорієнтувати поведінку цих працівників. Інформування може відбуватися через: ознайомлення із тими чи нормативно-правовими актами, внутрішньо-організаційними документами, лекції, розповсюдження відповідних методичних, навчальних та просвітницьких матеріалів, інформаційні та інформаційно-роз'яснювальні, виховні та освітні бесіди;

- доведення (у сенсі доказування), тобто переконання зазначених працівників не через нав'ювання – звичайне подання їм інформації, яке пасивно ними сприймається, а шляхом проведення активного обговорення проблематики у формі дискусій, диспутів, науково-практичних конференцій, семінарів тощо. У такій ситуації як суб'єкти профілактики, так і особи щодо яких здійснюється профілактичний вплив перебувають у активній взаємодії, дискусії, в ході якої першим належить довести другим відповідні ідеї та норми;

- позитивний приклад, який може полягати як у наведенні конкретних життєвих ситуацій, вчинків, так і цілих пластів, блоків досвіду, зокрема за-

рубіжного. Також такий прийом як наведення прикладу досить яскраво проявляється у інституті наставництва;

- осуд та критика, тобто засудження неналежної, протиправної поведінки, акцентування уваги на її деструктивних та (або) небезпечних наслідках, наголошення на недоцільності та неприпустимості такого роду поведінки;

- заохочення, тобто позитивна оцінка професійних досягнень працівників, що виражається у його певній винагороді. Наявність заохочень є важливим стимулюючим фактором, покликаним вплинути на пріоритети та орієнтири професійної діяльності працівників судово-експертних установ.

Список використаних джерел:

1. Кісіль З. Р., Кісіль Р. В. Адміністративне право: навч. посіб. 3-тє вид. - К. Алерта; ЦУЛ, 2011. 696 с.

2. Машніцька, Н. В. Сутність переконання як методу адміністративної діяльності міліції. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2012. № 3 (58). С. 204-211.

3. Голубов, С. Г. Метод переконання в діяльності Державтоінспекції МВС України. *Форум права*. 2012. №4. С. 237-242 URL: <http://arhive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12gsgdmu.pdf>.

4. Гринь О. Д. Переконання і примус в праві / Матеріали 76-ї наук. конф. проф.-виклад. складу і наук. працівн. екон.-прав. факультету ОНУ імені І. І. Мечникова, (Одеса, 24-26 листоп. 2021 р.). Одеса : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/32055/1/18-21.pdf>

5. Казанчук, І. Сутність та значення методу переконання в сфері адміністративно-правової охорони навколишнього природного середовища в Україні. *Věda a perspektivy*. 2023. № 1(20). Р. 122-133. DOI:[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-1\(20\)-122-133](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-1(20)-122-133).

6. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтєвський, О. Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 584 с.

7. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтєвський, О. Кузьменко та ін.; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання четверте. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с.

8. Бортник В. А. Адміністративне право України: навч. посіб. / В. А. Бортник. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 222 с.